

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDU UAB „BUSTURAS“ ADMINISTRACIJAI ATLIEKANT DARBUOTOJŲ BLAIVUMO PATIKRINIMĄ TYRIMO

2017-03-09 Nr. (17)SN-20)SP-27
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2017 m. sausio 18 d. gautas pareiškėjo skundas dėl UAB „BUSTURAS“ (toliau – ir bendrovė) administracijos veiksmų. Skunde nurodoma, jog UAB „BUSTURAS“ darbuotojų blaivumo kontrolės su veido biometriniu atpažinimu stacionaru alkotesteriu ALCOTEST IPS – A1 atlikimo tvarkos apraše, patvirtintame bendrovės generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 7 (toliau – aprašas), yra nuostata, įpareigojanti visus bendrovės darbuotojus pasitikrinti sveikatos būklę dėl blaivumo prieš darbo pradžią. Skunde teigiama, jog administracijos darbuotojai po aprašo įsigaliojimo neatlieka blaivumo kontrolės, o vairuotojai ir garažo darbuotojai yra verčiami tikrintis blaivumą kiekvieną dieną. Toks administracijos elgesys diskriminuoja darbuotojus, nedirbančius administracijoje, bei suteikia privilegiją administracijos darbuotojams.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė (toliau – Kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str.1 d., 2017 m. sausio 26 d. raštu Nr. (17)SN-20)S-72 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į UAB „BUSTURAS“, prašydama pateikti paaiškinimą, ar įsakymas yra galiojantis; kokių tikslų jis buvo priimtas; ar iki 2017 m. sausio 6 d. galiojo lokalinis teisės aktas, nustatantis būtinybę darbuotojams tikrintis sveikatos būklę dėl blaivumo; ar visi bendrovės darbuotojai laikosi įsakyme nustatytų pareigų dėl blaivumo kontrolės; kokia yra įsakymo vykdymo priežiūros sistema; kokias funkcijas atlieka administracijos darbuotojai, vairuotojai ir garažo darbuotojai; ar duomenys dėl blaivumo kontrolės saugomi bendrovės sistemoje. Taip pat prašė pateikti administracijos darbuotojų, vairuotojų ir garažo darbuotojų pareigybės aprašymus ar/ir kitus dokumentus, kuriuose būtų nustatytos dirbančiųjų pareigos ir funkcijos.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

1. UAB „BUSTURAS“ 2017 m. kovo 3 d. pateikė Tarnybai raštą Nr. 114/03 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriame nurodė, kad 2017 m. sausio 31 d. bendrovės generalinis direktorius pasirašė įsakymą Nr. 36 „Dėl transporto priemonės vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) nustatymo tikrinimo tvarkos“ (toliau – ir įsakymas). Įsakymo vykdymą kontroliuoja darbų saugos ir eismo saugumo skyriaus viršininkas. Bendrovės vadovas pažymėjo, jog 2017 m. sausio 6 d. įsakymu buvo patvirtintos taisyklės kaip reikia teisingai atlikti patikrinimus, tačiau tik sausio 31 d. patvirtintas įsakymas dėl visų darbuotojų blaivumo patikrinimo prieš darbo pradžią.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a :

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „BUSTURAS“ administracijos veiksmai dėl įpareigojimo pasitikrinti blaivumą prieš darbo pradžią tik vairuotojo profesinę kvalifikaciją turintiems darbuotojams, nėra diskriminacinio pobūdžio bei neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 7 str. 6 p. išdėstyti nuostatai, reglamentuojančiai darbdavio pareigą įgyvendinti lygias galimybes darbe, valstybės tarnyboje.

1. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius. Vertinant galimą diskriminaciją būtina nustatyti diskriminacijos pagrindą bei nustatyti ar šiai santykių sričiai yra taikomas Lygių galimybių įstatymas.

2. Pagal Lygių galimybių įstatymo 7 str. 6 p. įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo: imtis priemonių, kad darbuotojas ar valstybės tarnautojas darbo vietoje nepatirtų priekabiavimo ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti.

Pareiškėjas kreipėsi su skundu dėl diskriminacijos socialinės padėties pagrindu, nes bendrovės administracija nurodė tikrintis blaivumą prieš darbo pradžią tik vairuotojo profesinę kvalifikaciją

turintiems darbuotojams, nors apraše nurodyta pareigą blaivumą tikrintis visiems darbuotojams, dirbantiems UAB „BUSTURAS“. Pagal lygių galimybių įstatymo 2 str. 6 p. socialinė padėtis yra fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 2 str. 8 p. kvalifikacija yra Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma.

Aplinkybės, jog iki 2017 m. sausio 31 d. UAB „BUSTURAS“ generalinio direktoriaus įsakymo Nr. 36 „Dėl transporto priemonės vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo nustatymo tikrinimosi tvarkos“ priėmimo, bendrovės administracija ir kiti darbuotojai, nesusiję su vairuotojo pareigomis, nesitikrino blaivumo su alkokosteriu, neginčija ir bendrovės vadovas. Pažymėtina, jog 2017 m. kovo 1 d. rašte Nr. 114/03 bendrovės vadovas nurodė, jog aprašu buvo reglamentuojama pati blaivumo patikrinimo procedūra, o pareiga tikrinti blaivumą visiems darbuotojams nepriklausomai nuo jų pareigų ir kvalifikacijos, atsirado tik po 2017 m. sausio 31 d., t.y. priėmus įsakymą.

Pagal UAB „BUSTURAS“ įstatus, bendrovės pagrindinė veikla yra keleivių ir bagažo pervežimas autobusais miesto, priemiesčio, tolimojo susiekimo maršrutais bei turizmo ir jo organizavimo paslaugų teikimu. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 28 str. 4 d. nurodoma, jog teisės vairuoti transporto priemones atėmimas negali būti skiriamas asmeniui, kuris šiomis priemonėmis naudojasi dėl neįgalumo, išskyrus atvejus, kai jas šis asmuo vairavo būdamas neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų arba kai jis vengė neblaivumo ar apsvaigimo patikrinimo, vartojo alkoholį, narkotines, psichotropines ar kitas psichiką veikiančias medžiagas po eismo įvykio iki jo aplinkybių nustatymo. Kelių eismo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950, 14 p. nustatyta, kad draudžiama vairuoti transporto priemonę asmenims, neturintiems šios teisės, taip pat neblaiviams, apsvaigusiams nuo psichiką veikiančių medžiagų ar nepasinaudojusiems teisės aktų nustatytu privalomu kasdieniu poilsiu.

Atsižvelgiant į minėtą teisinį reglamentavimą bei į tai, kad transporto priemonių vairuotojo profesija yra padidintos rizikos, todėl akivaizdu, jog bendrovės, kuri vykdo keleivių pervežimą, vadovas privalo priimti norminius teisės aktus, įpareigojančius vairuotojo profesinę kvalifikaciją turinčius asmenis tikrinti blaivumą prieš darbo pradžią.

Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai.

Vertinant bendrovės administracijos veiksmus dėl įpareigojimo patikrinti blaivumą prieš darbo pradžią tik vairuotojo profesinę kvalifikaciją turintiems darbuotojams, galiojant aprašui, kurio 5 p. nurodyta pareiga tikrintis sveikatos būklę dėl neblaivumo prieš darbo pradžią ir kitiems darbuotojams, teigtina, jog „kiti darbuotojai“, tame tarpe ir administracijos darbuotojai atsidūrę geresnėje padėtyje nei vairuotojai ir kiti darbuotojai, kurių sveikatos būklę dėl blaivumo buvo tikrinama. Kritiškai vertintinas bendrovės vadovo argumentas, jog apraše nurodyta tik patikrinimo procedūra, o įsakymas dėl visų darbuotojų blaivumo patikrinimo prieš darbo pradžią priimtas tik 2017 m. sausio 31 d. Pažymėtina, jog aprašas yra patvirtintas UAB „BUSTURAS“ generalinio direktoriaus 2017 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 7, todėl jis turi įsakymo teisinę galią ir jo vykdymas yra privalomas jame išvardintiems subjektams.

Lygių galimybių įstatymo 2 d. 7 p. nurodyta, kad tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus tam tikras išimtis, viena iš kurių apima socialinės padėties pagrindą, kai ribojimų, specialių reikalavimų arba tam tikrų sąlygų dėl asmens socialinės padėties teisinį reguliavimą pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Atsižvelgiant į tai, kad Lygių galimybių įstatymas numato tiesioginės diskriminacijos išimtį dėl socialinės padėties, bei vertinant tai, jog darbdavys privalo užtikrinti, kad darbuotojai, turintys vairuotojo profesinę kvalifikaciją, vykdytų savo tiesiogines pareigas atsakingai, nes jie atlieka padidintos rizikos darbą, konstatuotina, jog bendrovės administracijos veiksmus, t.y. įpareigojimą tikrinti sveikatos būklę dėl blaivumo vairuotojo kvalifikaciją turintiems darbuotojams iki 2017 m. sausio 31 d. įsakymo Nr. 36 priėmimo, pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo buvo siekiama būtinomis priemonėmis.

Pažymėtina, jog UAB „BUSTURAS“ pateikė Tarnybai š.m. vasario 2 d. visų darbuotojų blaivumo patikrinimo prieš darbo pradžią duomenis, kurie patvirtina, jog po 2017 m. sausio 31 d. įsakymo Nr. 36 „Dėl transporto priemonės vairuojančių ir kitų asmenų neblaivumo nustatymo tikrinimosi tvarkos“ priėmimo, sveikatos būklę dėl blaivumo tikrinasi visų kvalifikacijų atstovai, dirbantys bendrovėje.

Lygių galimybių įstatymo nuostata, reglamentuojanti lygių galimybių kontrolieriaus sprendimus, numato jų alternatyvas, dvi iš kurių nustato pareigą Kontrolierei tyrimo metu ar jį atlikus, priimti sprendimą: pripažinti skundą nepagrįstu, jeigu nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai; nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiamas (29 str. 2 d. 5 p., 3 d. 4 p.).

Nors bendrovės administracija ir netinkamai vykdė aprašą, kuriame tikrintis blaivumą buvo įpareigoti visi darbuotojai, o faktiškai buvo tikrinami tik vairuotojo profesinę kvalifikaciją turintys darbuotojai, tačiau atsižvelgiant į tai, kad tokius veiksmus pateisina teisėtas tikslas ir būtinosios priemonės bei į tai, kad UAB „BUSTURAS“ generalinis direktorius 2017 m. sausio 31 d. pasirašė įsakymą Nr. 36 ir jo vykdymas taikomas visiems bendrovės darbuotojams, neatsižvelgiant į jų kvalifikaciją, tikslinga nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai nutraukiami.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 str. bei Lygių galimybių įstatymo 16 str., 17 str. ir 29 str. 3 d. 4 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti tyrimą Nr. (17)SN-20, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai nutraukiami.
2. Su sprendimu supažindinti pareiškėją ir UAB „BUSTURAS“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė